

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**F. Corneli[i] Cvrt[i] Augustiniani Erem. De Clavis
Dominicis Liber**

Curtius, Cornelius

Monaci, 1622

Caput XII. Clavis Dominicis summus honor debetur: hyperdulia interdum,
interdum etiam latria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11735

DE CLAVIS DOM. 165
quod cottidie mihi ob
oculos versatur, & a-
lia quam plurimæ ico-
nes. Quare si suam de
ordinariâ crucifixione
sententiam probat, no-
stram tamen de Chri-
sto non impro-
bat.

CAPUT XII.

CLAVIS DOMINICIS
*summus honor debetur: hy-
perdulia interdum, inter-
dum etiam latria.*

LVtherum, Calvi-
num, Wiclefum,
& totum impu-
dentia atq; blasphemia
spur-

166 F. CORN. CURTI
spurcissimū Magdebur
gense colluviarium nihil
moror: Aio, atque iterū
aio, sacratissimos Re-
demptoris nostri CLA-
vos cultum & eum sum-
mum mereri. Ita Hebraei
olim virgam Aaronis la-
pideas legis tabulas, ar-
cam foederis ligneam ve-
neratione maximā di-
gnati sunt: & codicem
legis testamentum Do-
mini etiam nūm hodie in
Synagogis seriō hono-
randum solennibus cæ-
remoniis proponūt. Ma-
hometani Prophetæ sui
urnam, & urnæ locum,
totam demū civitatem
in-

in sanctis nominant &
colunt. & lituum Remu-
li, Quirini hastam Roma
in pretio habuit. Illa ete-
nim est heroicæ Virtutis
arcana vis, ut non modò
sui cultoribus honorem
pariat; sed venerationē
etiam comunicet iis, quæ
tantis heroibus proxima
aut familiaria fuerūt. Sic
labarum ab Imperatore,
à Duce strenuo arma re-
lictæ honorem mutuan-
tur. Sic lecythi Philoso-
phorum fictiles auri pre-
tium fecerunt, & Poëtæ
domus furentibus mili-
tibus religionē incussit.
ita nunc Principum in-
signia

168 P. CORN. CURTI
signia seu æri seu signis
castrensibus impressa ho-
norant populi, milites
propugnant, utrique in
eis quandam majestatem
agnoscunt. denique ea
omnia, quibus clari viri
in Virtutis exercitio usi
sunt, sui apud posteros
memoriam & venerati-
onem relinquunt. Nos
igitur sancta illa passio-
nis instrumenta, sacra-
tissima, inquam, & poten-
tissima Christi arma, qui-
bus adversus Dæmonas
Mortemq; pro nobis ge-
nerosissimè depugnavit,
non servemus? non ob-
servemus? An potius o-

mnem

signis
 sa ho
 ilites
 ue in
 atem
 e ea
 i viri
 o uli
 eros
 erati
 Nos
 ssio
 acra
 ten
 qui
 onas
 ge
 avit
 ob
 s o
 mem

mnem de pœnis Domini
 memoriam obliterabi-
 mus? expungemus? era-
 demus? Illa verò monu-
 menta sunt præstantissi-
 ma dolorum, angustia-
 rum, tormentorum, quæ
 pro membris suis Caput
 nostrū pertulit. Illa sunt
 documenta magnanimi-
 tatis, fortitudinis, obedi-
 entia, atque ardentissi-
 mæ in nos charitatis. Il-
 la denique sunt excita-
 bula validissima, quibus
 ad *συνάθειαν*, ad iniqui-
 tatis odium, virtutisque
 amorem, accendimur.
 quo modo Julii olim Cæ-
 saris tunica conjuratorū
 spa-

170 F. CORN. CURTI
spathis perfossa & dicta- &
torio tabo cruentata pro qu
rostris ostensa, & necis eju
indignitatem persuasit cir
civibus, & populum uni qu
versum, ad vindictam inf
sceleris armavit. inc

Videndum porrò, cu- tiu
jusmodi venerationem, lici
CLAVIS debeamus. ver
Distinguunt Theologi tria los
cultuū genera, quæ græ cog
cis vocabulis, Latria, Hy jun
perdulæ, Dulæ expri nex
mi solent. quæ quia vel que
in Deum vel in naturas eis
intelligentes tendūt; cer. hur
tum, nullum horum pro- obji
priè CLAVIS convenire: CLA
utpote qui inanimi sunt divi
& ra-

DE CLAVIS DOM. 171

& rationis expertes, atque ideò neque capaces ejusmodi cultuum. Quocircà eos ut tales adloqui, postulare quidquam, insanix & superstitionis indicium foret. ita sentiunt unanimiter Catholici omnes. Verùm enimverò, quia CLAVOS illos possumus & solemus cogitatione Christo adjungere, sic ut hujus connexionis ergò cultū quoque certum rectumque eis tribuamus. Si enim humanitatem ejus nobis objicimus, hyperdusiam CLAVIS impendimus; si divinitatem cogitamus,

Vide D. Thomam 22. q. 9 I. a. 3. & c.

Vide Concil. Trid. sess. 25.

I latriæ

172 F. CORN. CURTI
-latria honorem illis de-
bemus. Duliam, verò,
tanquam minùs dignam
procul esse jubemus. Ne-
que mirum id cuiquam
videri debet, ferro nos
id honoris dare, quem
soli Deo proprium dici-
mus: non enim metallo
hoc ex suâ naturâ tribui-
tur, sed ratione personæ,
eius contactu eam digni-
tatem meritò adipisci-
tur. Exemplo tibi men-
tem aperiemus. Ferrum
(ut in. eodem subjecto
perseverem⁹) cui à natu-
râ frigor quidam inditus
est, sine periculo manu
etiam nudâ tractatur: ve-

rum

DE CLAVIS DOM. 173

rùm cum à fornace candens educitur, non nemo id tãgere verebitur. Rursum, diadema regium fordida fabri manu torquetur, limatur, raditur, & sexcentis mallei ictibus tunditur, tandemq; venum exponitur. hoc idem postquam Rex aliquis capiti suo adaptavit, cavebit faber, etiam locustas diligenter manus admoveere; & qui distrahere ausus fuerit, flagitium læsæ majestatis incurrit. Et tamen neque ferrum ignitum naturam, neque diadema commutavit.

Non aliter Dominici

CLAVI licet physicâ me-
tamorphosi mutationem
passi non sint, tamen de-
corem de membris Do-
mini susceperunt, & di-
gnâ eos veneratione p[ro]-
omnes prosequimur. Un-
de meritò Rusticus con-
tra Acephalos: *Nec non*
& *CLAVOS*, inquit, qui-
bus confixus est, & lignum
venerabilis Crucis, omnis per
totum mundum Ecclesia absq[ue]
ullâ contradictione adorat.

Rusticus.

Io. Chryf.
de Cruc.
Venerab.
med. heb.
dom. j[esu]-
nii tom. I.
hom. in fi-
ne.

& Joannes Chryso[sto]m[us]
Ego amo, & veneror, ait
sacros *CLAVOS*, membro-
rumq[ue] foramina saluto: arun-
dinem, lanceam, & spongia
suspicio: pro regiâ coronâ co-
ronam

ronam ex spinis ad caput accommodo. & Joannes Damascenus: Nos veneramur & adoramus sancta Crucis lignum, CLAVOS, spongiam, arundinem, lanceam, sacramq; illam & salutarem vestem, tunicam, linteum, &c. De hoc adorationis cultu queruntur invidi Judæi apud D. Ambrosium: Ecce & CLAVUS in honore est, & quem ad mortem impressimus, remedium salutis est, atq; invisibili quadam potestate Demones torquet. Ferro pedum ejus reges inclinantur & reverenter adorant. Quam venerationem probavit Ecclesia,

Io. Damascenus de i-mag orat.

3.

Ambrosius in funebri oratione Theodosii.

I 3 quã.

quando Innocentius vi-
anno 1353. Lanceæ &

Molanus
ad Vsuardi
Martyro-
log.

CLAVORUM festum in-
stituit; de quo supra cap.

8. Ferri - cultores nos
pertinax Sectariorum in-

faniam vocet, licet; in A-
ctis Apostolorum etiam

Act. 5. in A
fuerunt in
proposito
Michaeli

Petri umbra honorem
suum habuit, ad quam

languidi certatim occur-
rentes fidei suæ præmiū

reculerunt, & tamen um-
brâ quid inanius? quid

vilius? Neque superstiti-
osi audiverunt, qui Paul-

Act. 19.

li sudaria & semicinctia
ægis admoverunt; sed

potius eorum religionē
sequentibus signis Deus

com-

comprobavit. Neque re- Matth.

prehensa est Hæmorrhoidis

illa quæ fidei plenâ manu

fimbriam Christi tetigit,

& morbi levamen exper-

ta est. Quid de vincu-

lis Petri, de Pauli cathe-

nis dicam? Audiamus,

obsecro, D. Gregorium,

qui Constantiæ Augustæ,

S. Pauli Apostoli reli-

quias roganti, respondet

his verbis. *Corpora SS. Pe-*

tri & Pauli tantis in Eccle-

siis suis coruscant miraculis,

atque terroribus, ut neque ad

orandum sine magno illuc

terrore possit accedi. Et coa-

cervans exempla eorum,

qui visis corporibus re-

D. Gregorius epistola 30. lib. 3.

pentè interierūt, sic claudic
 dit epistolam : *Talia mihi*
à vobis præcepta sunt, de qui-
bus parere nullatenùs possum:
sed quia serenissima Domina
tam religiosum desiderium
vacuum esse non debet ; de
Cathenis quas ipse Paullus A-
postolus in collo & in mani-
bis gestavit, ex quibus multa
miracula in populo demon-
strantur; partem aliquam
vobis transmittere curabo, si
tamen hanc tollere limando
potuero. Nam eam sancti-
tatem esse illius ferri, ait,
ut secundum petentium
dignitatem vel indigni-
tatem lima in eis opere-
cur.

Jam

I
au.
mibi
qui-
tum.
vina
um
de
s A-
ani-
ulta
non-
am
, si
endo
cti-
ait,
um
gni-
ere-
am

DE CLAVIS DOM. 179

Jam verò si scobem ex
ferro, quod Paulli manus
attigit, honorandam pu-
tat S. Pontifex ; nullo
dignū honore erit quod
Christi carnem non mo-
dò attigit, sed aperuit,
penetravit, sanguinem
ejus sanctum bibit, cruo-
re ejus roseo intinctum,
& ut sic loquar, inebria-
tum est ? Si nihil te mo-
vent sana rectè opinan-
tium hominum judicia,
aliquid concede divinis
signis, quæ per CLAVOS
non pauca edita sunt.
Nolo cramben. secundò
tibi proponere : nolo, in-
quam, repetere quæ Ju-
stino

180 F. CORN. CURTI
stino Imperatori accidi-
sse supra memini; Am-
brosii testimonium quo-
que non revoco. Unus
Luitprandus recitabit
de Othone Imperatore,
quod candidis ingeniis
satis faciet; malignis ve-
rò neque plena exem-
plorum plaustra persua-
derent. Ille ergò hanc
ita texit mirandam & o-
mnibus sæculis memo-
randam historiam. Co-
piis suis ab hoste circum-
ventis, Otho Imperator,
interjecto flumine Rheno
subvenire non poterat; recor-
datus ergò populi Domini,
qui repugnantes sibi Amale-
chitas

Luitpran-
dus.

DE CLAVIS DOM. 181

ebitas orationibus Moysi ser-
vi Dei devicerat, protinùs de
equo descendit, seseq; cum o-
mni populo lachrymas fun-
dens ante victori-feros CLA-
VOS manibus Domini nostri
Iesu Christi affixos, suaq; lan-
cea impositos in orationem
dedit; quantumq; justi viri,
secundum justi viri sententi-
am Jacobi tunc valeret ora-
tio, res manifesta probavit.
Eo namq; orante, quùm ex
suis nullus occumberet, hostes
sunt omnes in fugam conver-
si, nonnulliq; eorum cur fu-
gerent, penitùs ignorabant:
quoniam quidam pre pauci-
tate sese insequentes hostes
videre non poterant. Castis
igitur

igitur plurimis Henricus (qui fratri Othoni bellum infererat) est vehementer in brachio percussus, & quamquam lorica triplicis fortitudo ad carnem usque ensis acie non admitteret, pondere tamen percussione acerba brachium est adeo in livore conversum, ut nullis medicorum curis ita mederi posset, quin subsequente anno dolore magnum sentiret. Unde et paulo post hujus facinoris occasione ipsum fassi sunt hominem exuisse. Viden' pios olim Imperatores solidam in CLAVIS non sine fructu fiduciam collocasse? Antu Magno Constantino multi-

I DE CLAVIS DOM. 183

muliebrem superstitionē
adfricabis, quia sanctæ
Matris voto, in. galeâ,
fræno, ense, lanceâ hos
fixit? an potiùs tot pu-
gnas feliciter pugnatas,
tot spolia opima hostib⁹
ablata, tot Tyrannos op-
pressos, tot celebratos
triumphos non. virtuti
CLAVORUM adsignabis?
Si tuum nimis crasso sub
aëre natum, & inter pin-
gues offas educatum ce-
rebrū id non capit; cer-
tè posterì ejus hanc vim
agnoverunt, qui nullam
sine his belli aleam jace-
re potuerunt, nulla nisi
cum his victoriæ insignia

I 7 repor-

184 F. CORN. CURTI
reportare potuerunt. Ut
alios omnes silentio in-
volvam, Mauritio invi-
ctam manum quis dedit,
nisi per CLAVUM ille, qui
CLAVIS fixus est Serva-
tor? unde Godefrid⁹ Vi-

Viterbien-
sis pag. 19. terbiensis in. Chronico
ita canit:

*Lancea Mauritiū reliquis
premaxima signis*

*Plurima Christicolis peperit
miracula dignis;*

*CLAVUS namq; Dei jun-
ctus habetur ei.*

*Subjicit imperio bello gesta-
ta potentes. &c.*

CA-